

**Commentariorvm, Ac Dispvationvm In Primam Partem
Sancti Thomæ Tomvs ...**

Complectens Quæstiones à XXVII. vsque ad LXIV. & à Quæstione CVI.
vsque ad CXIV.

Vázquez, Gabriel

Antverpiæ, 1620

Prædictam sententiam non posse ex Scriptura aperte damnari. c. 2.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81000](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-81000)

ralem. Fateor quidem, *Aug. in libro imperfecto super Gen. 3.* docere si Angelus fuisset ante mundi corpore creationem, nihilominus futurum in tempore: ipse enim appellat tempus quarumcunque operationum ipsius Angelus successionem: fateatur tamen ingenue, Angelum hoc modo futurum supra tempus nostrum, quod consistit in motu corporis.

CAPVT II.

Prædictam sententiam non posse ex Scriptura aperte damnari.

Recentiores Theologi non modo oppositam sententiam amplectuntur, quæ nobis etiam multo probabilior videtur, sed etiam prædictæ opinioni Patrum, quam superiori capite retulimus, non dubitant temeritatis notam inire: tum, quod omnes Scholastici cum Magistro, & multis Patribus oppositum sequuntur: tum etiam quod testimonij Scripturæ, & Concilij Lateranensis quæ contra ipsam afferuntur, non omnino satisfiat. Ceterum quicquid doctus & prudens modestiam Doctoris Angelici imitari deberet, qui in hoc articulo, non dico, tot antiquis & grauissimis Patribus, sed vni solum Nazianzeno tantum detulit, ut priorem sententiam damnare illo modo ausus non fuerit: quæ sua modestia S. Doctor Theologorum nostri temporis nimiam in iudicando de aliorum sententijs licentiam non leuiter reprehendit. Sunt vero alij etiam Theologi prioribus multo licentiores, qui affirmare audent, sententiam prædictam Nazianzeni Scriptura manifeste confutari, quasi huius Scripturæ S. Th. ignarus fuisset. Alij vero credunt, in Concilio Lateranensi manifeste damnatam. Ceterum, ut Nazianzeni, Hilarij, & tantorum Patrum tueamur auctoritatem, in hoc capite, & sequenti ostendemus, eorum opinionem nec in Scriptura, nec ab Ecclesia damnatam vnquam fuisse: ex quo etiam colligimus, nec temeritatis nomine eam censendam esse. Et quidem hæcenus damnatam non fuisse sententiam Nazianzeni docent *Caietanus in hoc articulo, & Sixtus Senensis loco inferius allegando.*

Primum igitur, ex Scriptura probari non posse, Angelos non fuisse conditos ante corpoream creaturam, inductione ostendemus. Tria enim testimonia sunt, quæ videntur contra Nazianzenum posse allegari: ea tamen nihil probant. Primum testimonium est Genes. 1. *In principio creauit Deus cælum & terram:* dicit enim, in principio, hoc est ante reliqua omnia: quæ antequam cælum & terra crearentur, nihil factum erat. Verum certum non est illud, *In principio*, significare principium ordinis, comparatione omnium creaturarum: sed aliqui censent significare initium temporis, quod in motu corporeo consistit, ac si dicat initio temporis creauit Deus cælum & terram: aut, si denotat antecessorem durationis, non accipi simpliciter respectu omnium creaturarum vniuersarum, sed respectu corporalium, quarum expresse fit mentio in eo cap.

Secundum testimonium est Eccles. 1. 8. *Qui vixit in æternum creauit omnia simul.* Hic vero locus si alicuius momenti est, ut contra Nazianzenum demonstret, Angelos fuisse conditos cum creatura

ARTIC. III.

corporea, & non antea: probat etiam, omnia corporea elementorum & viuientium simul duracione creata fuisse, ut voluit Augustinus. cuius sententia in hac re ab omnibus communiter reijcitur: quare omnes debemus hunc locum interpretari, ut non probet, omnia corpora, nec Angelos cum corporibus omnibus simul duracione productos. Variè autem prædictum testimonium Doctores intelligunt. *Gregor. 3. 2. lib. moralium, c. 4. g. 1. c. 1. explicans illud Iob 40. cap. Behemoth, quem sua tercum, &c.* his verbis exponit prædictum locum Ecclesiastici: *Cum simul cælum & terra deficerent, simul spiritualia, & corporalia, simul quidquid de terra produceretur, simul factum quidquid de terra produceretur.* Propterea ergo dicitur fuisse Deum omnia simul creauit omnia, quæ deinde facta sunt, ex duobus factis sunt. Illam igitur particulam, *simul*, refert Gregorius ad corporea, & spiritualia: sed ad ea, quæ postea per propagationem facta sunt: illa enim simul in sua causa facta esse dicuntur. Acta enim deinde de cælo facta sunt: viuientia vero ex aquis, & ex terra, ut constat Genes. 1. quam interpretationem sequutus est S. Thomas in hac 1. part. q. 74. art. 2. ad 2.

Ego vero existimo, vno ex duobus alijs modis explicari etiam posse prædictum locum, ita ut ex illo nihil contra Nazianzenum probetur: primum quidem ut dicantur omnia simul creata, quibus vniuersum tempore producta fuerunt. Quæ ratione Genes. 2. dicitur: *Haec sunt generationes cæli, & terre, quando creata sunt in die, quæ fecit Deus cælum, & terram.* ubi particula, *in die*, ponitur pro, in diebus, propter breue temporis intervalum. Et Marti. 10. *Ab initio creatura masculinum, & feminam iuxta verbum Dei:* cum tamen non statim in principio ipso mundi indiuiduo, sed paulo post, ut constat ex Genes. 1. sexto enim die primi nostri parentes creantur. Et Ioan. 8. *Ille (scilicet diabolus) homicida est ab initio:* cum tamen non statim ab ipso momento principij mundi homicida fuerit, vel decipiens nostros parentes, vel suadens homicidium Abelis fratri suo Caino.

Iuxta hanc interpretationem posset aliquis dicere, ex eo loco non satis probari spiritus Angelicos cum creatura corporali fuisse productos: sed paulo ante Angelos creatos fuisse. Ceterum quia multi ex Sanctis Patribus allegati pro præcedenti sententia non solum dicuntur, non fuisse Angelos simul cum creatura corporea creatos, sed multo ante tempore productos: non sufficeret prædicta interpretatio, ut eorum sententiam à nota erroris tueremur.

Deinde prædictum locum Ecclesiastici alio commodiori modo possumus explicare, ita ut particula *simul*, non referatur ad duracionem temporis, nec denotet, eodem tempore omnia fuisse à Deo producta, sed significet, idem quod, *pariter seu communiter*: quo pacto significat tantorum collectionem. Hoc autem modo sententia erit: *Qui vixit in æternum, creauit omnia simul, hoc est pariter omnia creauit, nullare, præter ipsum, exceptum & aduerbium Græcum *συν* quod molter religio- tus translulit, simul, hoc significat. Quoniam latinum aduerbium, simul, in Scriptura ipsa & vulgata editione in hoc sensu etiam viupatur. Psal. 124. Omnes declinauerunt, simul inuiles facti sunt. Psal. 124. Simul insipientes, & stulti peribunt.*

Postremo posset aliquis eundem locum inter-

Reportat. prelati in *Reportat* lib. 2. in *Genes. cap. 35.* hoc modo, creavit omnes res simul non in propriis ipsarum naturis, sed in suam sapientia, ut deinde illas omnes extra produceret. Quia Deus prius habet in mente sua omnia, quæ facturus erat, quam illa extra se ipsum produceret. Ex quibus interpretationibus proximè præcedens mihi magis probatur. Tertium testimonium contra sententiam Nazianz. esse posset illud ad Hebræos 1. Omnes (scilicet Angeli) sunt administratores spiritus, in ministerium missi, &c. quo videtur Theodor. loco inferius allegando, ut probet, Angelos fuisse eodem temporis momento cum mundo visibili productos. Nam si antea producti fuissent, non essent administratores spiritus missi in ministerium corporalis creaturæ: quia fuissent antequam esset corporalis creatura cui possent ministrare. Verum testimonium hoc infirmum est: nam quantum Angeli constituti sunt administratores spiritus nostræ salutis postquam homo conditus fuit: tamen non necesse fuit, hoc ministerium semper illis fuisse demandatum; præsertim cum hoc Angelo non conveniat natura sua, sed manere & officio: nec hominis gratia conditus fuerit, sed tantum postquam conditus fuit, ad hoc ministerium fuerit deputatus. Ex quibus colligere licet, nullum esse Scripturæ testimonium, quo possint Patres prædictæ sententiæ convinci: id quod Epiphanius, qui oppositam sententiam sequutus est, notavit, cum dixit, nusquam Scripturam clare indicare tempus creationis Angelorum.

CAPUT III.

Non fuisse sufficiens aliud fundamentum ut prædicta sententia damnaretur.

Ferrat. EX Scholasticis Doctoribus Ferrar. 2. contra gent. cap. 83. §. Sed circa hoc quod ultimo, arbitrat, prædictam opinionem patrum damnatam esse, & oppositam plane definitam in Conc. Later. sub Innoc. III. & refertur in ea. Firmus, de summa Trinitate & fide Catholica, ubi sic dicitur. Creator omnium visibilium, & invisibilium, spiritualium & corporalium, qui sua omnipotenti virtute simul ab initio temporis utramque de nihilo condidit spirituales, & corporales, angelicam videlicet, & mundanam. Quocirca existimat Ferrar. prædictam Patrum sententiam sine peccato hæresis defendi non posse post hanc concilii definitionem. Ferrariensi vero consentiunt nonnulli recentiores Thomistæ, quos, ut supra dixi, non levis reprehendit modestia Sancti Thomæ, quæ de prædicta patrum opinione sententiam tulit, cum aperte pronunciet, illam non esse erroneam. Verum Ferrariensis sic interpretatur Doctorem Sanctum, ut dicat illam opinionem erroneam non esse directe, sed indirecte. Appellat autem erroneam directe id, quod est contra ea, quæ plane revelata sunt nobis in Scriptura tanquam articuli fidei: indirecte vero, quod non est contra aliquid reuelatum tanquam articulum fidei: ex illo tamen sequitur aliquid contra fidem, & Scripturam: quod quidem post Ecclesiæ determinationem sine peccato hæresis defendi non potest. Quare nec prædicta sententia patrum potuit defendi sine hæresi, postquam in Concilio Lateranensi opposita definita fuit. Hæc tamen interpretatio manifeste pugnat cum verbis Sancti Thomæ, in hoc articulo. Inquit enim, Quamvis contrarium non sit erroneum, *Vasquez in 1. p. tom. 2.*

precipue propter auctoritatem Nazianz. cuius tanta est auctoritas, ut nullus unquam eius dicta calumniam inferre præsumptus, sicut neque Athanasius, ut Hieronymus inquit. Quod si horum patrum sententia erroris nota clarescere esset: etiam si iudicanda esset erronea non directe, aliquam notam incurrere possemus Nazianz. quæ tamen Doctor angelicus ab omni vindicare contendit. Adde etiam quod cum aliquid definitum est ab Ecclesia: etiam si in Scriptura non aperte continetur, dici debet erroneum directe: quia est contra sensum Ecclesiæ expressum, cui contradicere hæresis manifesta est: prædicta igitur sententia tempore etiam Sancti Thomæ, iam esse directe erronea, & hæretica. Ceterum in prædicto Concilio Lateran. non fuisse definitum de fide aliquid contra opinionem Nazianz. ostendo.

Ut concilium definiret hanc veritatem, nisi deberet aut Scriptura, aut traditione, aut ratione ex principiis fidei deducta: nullo autem horum nisi potuit. Primo non Scriptura, ut superiori capite probatum est. Secundo non traditione: nam Ecclesiæ traditio apud Doctores, & partes Ecclesiæ tunc conservatur, quando communis consensus illorum ut certum fidei dogma aliquid docet: in hac vero contronectia patres Ecclesiæ communiter non consentiunt, imo inter se diuisi sunt nec enim pauciores, nec minus graves priorem sententiam sequuntur, quam oppositam: ubi ergo hanc Ecclesiæ traditionem conservatam agnoscit Ecclesia: præsertim cum Cas. loc. alleg. in 1. cap. dicat, nullum fidelium dubitare, Angelos ante mundum & creaturam corporalem conditos fuisse. Quamvis Aug. qui opinatur, duratione simul cum corporea creatura Angelos fuisse creatos, fateatur rem hanc esse incertam lib. de Lucan. verbi c. 6. si tamen hic liber est Aug. & in imperfecto super Gen. c. 3. dicit, coniecturis impenetrabilis esse lib. autem 1. de ciuitate cap. 32. de illorum patrum agens opinione, qui dixerunt per multa secula ante corpoream creaturam Angelos conditos fuisse, tandem concludit in hæc verba: Proinde ut vult unusquisque accipiat: quod ita presudum est, ut ad exercitationem legentium a fidei regula non aberrantes plures possint generare sententias, dum tamen Angelos Sanctos Deo non coeternos nemo ambigat. Theodor. etiam, qui cum Augustino sensit, fuisse productos Angelos si nul duratione cum corporea creatura quæst. 3. in Genes. subiungit, Concesso, Angelos habuisse initium, si quis dixerit, ante fuisse, non offendit verbum pietatis. Denique Hugo de Sancti Victoris, qui eandem, cum his patribus sequitur opinionem, de ea inquit, Sed nos interim magis approbamus quod dictum est pro capri intelligentia nostra, salva reuerentia secretorum, in quibus nihil temere asserendum est. Restat igitur, nullum fuisse concilio si firmum fundamentum diuine traditionis, ut definiret, Angelum ante mundum corporeum non fuisse creatum, quando Patres, qui ita docuerunt, non ut certam sententiam, sed ut probabilem tantum, eam tradiderunt. Tertio denique nullam fuisse concilio evidentem rationem, ut prædictam sententiam Nazianz. damnaret, manifestum est: quando nec in scriptura, nec in traditione firmum fundamentum habere potuit. Quæ enim ratio Theologica sine his principiis certa esse potest? Ratio vero naturalis & philosophica in hac controuersia nulla.

Fff 3

lam

Quibus fundamentis aliquid definitum possit.

August.

Theod.

Hugo.